

Előfizetés: feltételek:

Évre 16 frt - kr.
Félévre 8 frt - kr.
Negyedévre 4 frt - kr.
Havonként 1 frt - kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Minortortosa a L. Bányai ház alatt.

MAGYAR POLGÁR.
POLITIKAI NAPILAP.

Hirdetési díjak

Ötször hasábonként sor ára 6 kr
Bágyedj minden hirdetésnél 30 kr
Nagyobb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadó-hivatal.

A „Magyar Polgár” előfizetési feltételei.

Egész évre 16 frt.
Félévre 8 frt - kr.
Negyedévre 4 frt - kr.
Egy óra 1 frt 50 kr.

Hirdetéseket a legutolsó áron elfogad.
A M. Polgár kiadóhivatala.

KOLOZSVÁR, SZEPTEMBER 20.

Jónás levelei a „M. Polgár” szerkesztőjéhez.

Kedves Öcsém uram!

Nagy sérelmet kovácsoltak nálunk még abból is, hogy a választó képviselői tagoknak sem idő nem engedtetett a választásra, sem a képviselők névsorával nem rendelkezhetek.

Beválasztottunk egy csomó embert olyant, kikről a legnagyobb határozottsággal előre tudtuk, hogy soha sem jelennek meg. Ezekkel tehát nem lesz bajunk, de kizsírítottunk vele olyanokat, kik a mi csalatkozhatatlan Nagy Péterünknek alkalmatlanok szoktak lenni.

A harmadik csapatba beválasztottunk olyanokat, kik értenének ugyan a dolgokhoz, de sokkal circumspectusabb emberek, sem hogy nyilvánosan véleményt mernének megkocskoztatni.

Hát nem szép rendben van ez így? Azt kérditek, hogy nem pirultunk-e Simon Eleket kihagyni a szervező bizottság lajtmából, az az embert, kiről ellenségei is be kell hogy vallják, hogy egyet maga jobban ismeri a város ügyeit az egész magistratus és comunitásnál.

Igaz kedves öcsém uram, hogy kihagytuk nevét, de erre fontos okunk volt, mert helyébe olyan szervező talentumot választottunk be, mint egy Hirschfeld József, kinck érdemei ismeretesek előttünk.

Uj „Erdélyi Múzeum.”

Erdélyi múzeum-egylet.

(Czetz Antal emlékezete.)

II.

(Vége.)

Radnát 1850-hen tehát 49 éves korában látogatta meg Czetz először s az Ünök, a Korongyis lettek ezental azok a pontok, a melyekre haláláig minden évben visszatért, a melyeknek virányával oly nagy eredményt mutathatott fel.

jó bort árul vendéglőjében, s korcsmája fontos szerepet szokott vinni a korteskedések ideje alatt. E férfi — átláthatjátok — többet ér Simon Eleknél a szervezési munkálatoknál, daczára, hogy nem neki köszönhetitek Kolozsvárosának monographiáját.

Hát Jakob Elek? Na már engedjétek meg, de Nagy Pétert és Filep Istvánt nem sértettük meg egy ilyen ember beválasztásával.

Sokkal alkalmasabbnak ismertük helyébe Temesvári polgártársunkat, vagy Pap Józsefet, ezek legalább csendes, békés emberek, s nem fessegetik a város történeti multját, nem piszkálják ki történeti jogait, szóval nem alkalmatlankodnak.

A mi a baloldalt illeti, azt merően ki-zártuk a paradicsomból, nem óráltatjuk el vele a drága időt, eleget beszélnek a képviselőházban, legalább itt legyen nyugodalmunk tőlök.

Az olyan embereket, mint egy Sári László, meg se tűrném még a comunitásban sem, nem hogy a szervező bizottságban adjak helyet. A felforgató párthoz tartozik, s általában ismeretes, hogy nem szokott kezec csókolni Nagy Péternek.

Mekkora rut kevelység! Az ilyen ember nem nekünk való! Nálunk alázatosság a jelszó, s vak engedelmesség a csalhatatlan ural szemben.

Ne busuljatok, ne aggódjatok tehát a város jövő sorsa felett. Majd rendbe hozzuk mi azt nem sokára.

Jónás.

Torda, 1871 sept. 16.

Az 1870 XLII törvczikk 91 §-a alapján a megye bizottmánya által kiküldött a megye új alap-rendszert elkészítő bizottság elkészítvén munkálatait, a küldöttség törvényeszerint elnöke a főispán ez ötletről rendkívüli megyei bizottmányi gyűlést tartott.

Fent jelölt szép őszi nap tehát letárgyalván a bizottmány a szervező küldöttség munkálatait; egy-szersmind leontotta fundamentomostol a századok edzette alkotta szabadság felbástyáját — megyénk ösi autonómiaját, mely a sokat üldözött szabadságnak nemcsak asyluma, de szülője is volt, melynek hiányai ha voltak is, sokkal kisebbek valának, mint előnye, mint életrevalósága melylyel még százado-kon át a felelős kormányrendszerrel testvériesen élhetett volna.

Megemlítésre méltó vita két helyütt volt: a szolgabírói irnoki állomás hatáskörének, teendőinek meg- vagy meg men állapítása körül, mely irnoki viszony a szolgabíróval szemben valóságos szolgai szerepre subordináltatván, habár a szolgabíró felelős is irnoka eljárásaiért: mégis mint a megye által nem választottj közeg, ily viszony mellett qualifica-tatlan egyén a megyének ügyeit nem végezheti nem igazíthatja; a bizottmány, bár érzé hogy nem helye-sen cseleksedik, a törvény megköötven, kényszer-ülve volt a szolgabírói munkakör meghatározásánál

püspök, előtte még Wolff Gábor tordai gyógyszerész, most is élő kitünő fűvészünk ismerkedtek meg vele, s ezekhez még egész sora csatlakozott a kül- és be-föld botanicusainak.

E viszonyok után a radnai flóra fajai vándoroltak Európá leghíresebb gyűjteményeibe, s cserébe érettek Olasz-, Német-, Orosz-, Angol-, Francia-, Spanyol stb ország alakjai Gántsa, mely alakokhoz ázsiai, amerikai és australianai fajok is csatlakoztak.

Czetz ezalatt nem szünet meg tanulni, desid-eratumait Koch és Reichenbach művei alapján úgy vezette, hogy mindig új és Herbariumát kiegészítő alakokat nyert. Ezáltal szeme, itélete annyira éle-sedtek, hogy több esetben híres botanicusokon is igazított.

Jegyzékeit az első növénytől az utolsóig pontos-sággal vitte, s ezek kutforrásai maradtak a keleti Kárpátok flórájának még akkor is, a midőn a Her-barium maga az idő romboló hatalma alatt elpusztult.

Tenyészési sikerült kísérleteivel, melyeket gántsi kertjében folytatott, sok szolgálatot tett a tudomány-nak. Az általa nagy pontossággal nyújtott anyag fel-használatott részint Janka Victor, részint Schott és Kotschy irodalmi közléseiben, s több más Auctor ál-tal is, de legtöbbször olyformán, hogy Czetz fel sem említtetett. A hátrahagyott levelek sok adatot tar-talmaznak, a melyek a német „cserebere tudós” vil-ágra sajnátságos világot vetnek.

Czetz becsületességgel felelt a lefőzésekre: megszaktitá a viszonyt és soha sem utította meg többé.

Irodalmi téren nem lépett fel, mert nyelv-merete nem volt tökéletes, hajlott kora pedig meg-fosztotta attól a ruganyosságtól, a mely az irodalmi productióhoz szükséges.

kimondani: miszerint sürgös teendőknél a szolgabírói irnok is helyettesítheti főnökét a szolgabíró. Azonban Tisza László ur indítványára ezen anomalia megszüntetése tekintetéből, a bizottmány által elfo-gadott felirat határozatott az igazságügyminiszterhez: miszerint a bizottmány kéri a miniszter urat, hogy a folyamathba tett országgyűlési idényen egy pót-tör-vényjavaslatot az országgyűlés elibe beterjeszzen a volt segéd-szolgabírói institutio visszaállítása iránt, a törvényhatóság illetőleg a bizottmány által választva szolgabírói hatáskörrel — ennek megírása ügyvéd Szabó Lajosra, egyik felirati küldöttségi tagra bízatik.

Es végül az állandó választmány hatáskörét tárgyzó javaslat tárgyalásánál, az ezen javaslatban a törvény értelmében basisul vett véle mény ye z é si alappal szemben Tisza László ur ellen javaslatot, il-letőleg véle ményt ad: mert hazafui kötele sségének terjta ily kül korlátok közé vont javaslatot a hall-gatással nem csak nem pártolni, de az ellen lelki-ismerete megnyugtatására tiltakozik is, nem válla-ván az iránt magára semmi kötelezetséget felelőssé- get, s oly alaponi szervezést óhajta az állandó vá-lasztmánynak, mely ne csak véle ményezzen, de egy-szersmind ellenőrzési jogkörrel is fel legyen ruháza a hatósági közegek feleletre vonásával, azok ellenör-zésével némileg pótolván a megye bizottmányának törvényserént évenként csak kétszeri ülésezhetését. Ezen érvekkel szemben ügyvéd Szabó Lajos, mint ki megbízásból az állandó választmány javaslatát ké-szíté, felhozta: miszerint ő bár nem bámúlja az új megye-alkotta törvénynek, mely ellen a maga hely-lyén és idején fel is fog szólni; de a törvény hatá-rozottan megjelölvén az alapot, az állandó válszt-mány mozoghatási körét azon tul terjeszkedni nem lehet — a törvény az állandó választmányt csak véle ményezési joggal ruházta fel; különben is fi-ze-tésnélküli tiszteletbeli hivatal lévén, mint ilyen, ily sok teendőt reá ruházni nem lehet, akkor e testület folytonos ülésezését igényelvén azokivül mint testü-letek feleletre vonni cselekvéseiért bajosan, vagy éppen nem is lehetne; a megye hivatal közegei egyenkint felelősök magának a bizottmánynak, hogy a bizottmány jogkörét egy más testület is gyako-rolja annak teendőibe vágjon absurdum volna, mely legegység tenné magát a bizottmányt. Ezen indo- ok alapján a bizottmány megmaradt a küldöttség tal készített javaslat mellett.

Szabó Gyula.

Táviratok a külföldről.

Bécs, sept. 18. Langenau báró Chotek utó-dául pétervári követé nevezetett.

Páris, sept. 18. Aumale és Joinville hgek a Patrie értesülése szerint a szünidők után elfoglalják helyöket a nemzetgyűlésben.

Lissabon, sept. 18. Eugénia excsászárné ide érkezett, s a „Központi” szállodában fogadta a királyi párt és Dom Ferdinánd látogatását, azután pe-dig tovább folytatta útját Madridba.

Laibach, sept. 18. A tart. gyűlési bizottság azon javaslattal lép fel, hogy azon képviselők, kik kellő igazolás nélkül a tart. gyűlésen megjelenni vo-nakodnak, mandatumaikról megfosztassanak. Elnök kélti, hogy a tart. gyűlés joggal bírva ily határozat-hozatalra, minthogy a képviselők megkivántató két-harmad része nincsen jelen.

Turin, sept. 17. Több osztrák a mont cenisi vasut megnyitási ünnepléjére ide jöve, Visconti-Venosta külügyér részéről a legszívélyesebb fogad-tatásban részesült.

Páris, sept. 17. A lapok általában kedvező-en nyilatkoznak az elsassi keresk. egyezsége vonat-kozó szavazatról, mint a mely hat department ment fel a német megszállás alól s egyszersmind a jóindu-

De hagyott maga után egy Herbariumot, mely minden tekintetben classicusnak nevezhető. Az ál-tala Gánts, Décs és Radna területén gyűjtött fajok száma 1529-re, összes Herbariuma az utolsó izeg kritikai szabotossággal rendezve, lajstromozva 5538 fajt számlál a világ minden részéből s szerfelett ta-nulságos, miután legtöbb fajsorai nagy számuak s egész zonákat illusztrálnak.

1865. április negyedikén halt meg közel 65 éves korában, miután gyűjteményeit s tetemes könyvtárának kiválogatott részét, valamint kézira-tait is az erdélyi múzeumnak, kis birtokát a décsi kath. elemi iskolának hagyományozta.

A hátrahagyott kéziratok dr. Haynald Lajos kalocsai érsek ő excellentiája, Wolff Gábor és Czetz Gergely urak közlései, a múzeumban levő Herba-rium szolgálatlák az anyagot, a melyből az eladó az életrajzot meríté, s a melyet e szavakkal feje-zett be: „Ez volt élete, működése annak az em-bernek, ki olyan korban, a melyben mások megál-lapodnak, sokan hanyatlásnak indulnak, élete nem egyvenediek évében, egyszeri utmutatásra, lelkesedéssel hozzá lát egy tudományos szak mive-léséhez; a ki önmegtámadással lemond a családi élet örömeiről s meleg keble egész szeretetét a vá-lasztott szakra fordítja, a ki nem retten vissza az önkéntes nehézségeitől, megküzd minden nehézség-gel, kivivja magának a legjobbak tiszteletét, s mi-dőn örök nyugalomra száll, csak a jónak, szépnék és nemesnek nyomait hagyja maga után.”

Az életrajz egész terjedelemben a múzeum év-könyvei számára iratott s a legközelebbi füzetben meg fog jelenni.

lat jele az elsassi testvérek iránt. — Párisban e hé-ten a halálozás jelentékenyen csökkent s 827-en hal-tak el mult hét 943 halottjával szemben.

Fiókhoz, sept. 17. Legközelebb egy kir. ren-delet jelenik meg, mely az olasz-orosz kiszolgál-tásti szerződést erősíti meg.

Albaniából.

Az albániai felkelésre vonatkozólag a „Narodna Novine” a „Csernogoracz” után szeptember hó 12-ről a következő részletesebb tudósítást közli. Mehemed Ali pasának öt zászlóalj Scutaribárgelre utána, Smail basa a scutariakat lefegyverezte. Erre vasárnap, aug. hó 13-án a népek Mehemed Ali basa által egy fer-mán olvastatott föl, mely azt tartalmazá, hogy ő felsége a szultán a népek minden eddigi tévedéseit elnézi, s hogy a kihágóknak megkegyelmez, de az ezentuli kihágásokat nem fogja megengedni. A szul-tán parancsa az, hogy a fegyvert tegyék le és senki se merészkedjék fegyverrel a bazárba jöni. Hétfőn reggel a katonaság az egész várost körülvele, min-den téren négy, egész öt-zázig menő katonaság ál-lítottati. E napon a béke nem zavartatott meg, sem a scutariak, sem a hegyi lakosok által.

Csun Mula, a hegylakosok egyik zászlóparancs-noka Smail basához rendeltetett, s neki tudtal ada-tott, hogy a szultán a hegyi lakosoktól egyebet nem kíván, csak hogy békében maradjanak, s a basa meg-hagyta neki, hogy ezt a Hoti, Maliszor és a többi törzseknek is megmagyarázza. Csun Mula hazaér-kezte után a nép összegyülekezett és ő a népek ki-hirdette a basa parancsát, de a nép azt kiáltá: „áruló vagy, mi fegyvert ragadunk és megölközünk a törö-kökkel”; Csun Mula válaszóla, hogy ő áruló soha sem lesz és arra inté öket, várjanak, mig az egész Maliszor, Kastrati, Riolu, Grizsu és a többi környék-beli törzsek összegyűlnek, s így felkészülve ütközze-nek meg a törökökkel, de a nép nem fogadta szavát s ismételve kiáltá: „fegyverre, ütközünk meg!” En-nek következtében Csun Mula maga is fölkiáltott: „a ki vitéz, jöjjen utánam,” s azzal Scutarinak in-dultak. A város előtt török csapatok tanyáztak és puskatüzelle fogadták öket, mire a hegyi lakosok meg-futamodtak, körülbelül 400 embert vesztvén el, mert nem voltak ilyen fogadtatásra elkészülve. Azóta köz-tük és a törökök közt halálos gyűlölség uralkodik. Megjegyzendő, hogy az albániai katolikus népség körülbelül 50,000 fegyveres embert számlál, kik mindeddig csak a szultán fölhívására végeztek hadi szolgálatokat, különben pedig majdnem egészen füg-getlenek voltak.

A „Diritto” szeptember hó 11-dikéről Catta-roból egy tudósítást közöl, mely szerint konstátálva van, hogy külföldi emissariusok a nagyobb befolyású öregebb fölkelőket új fölkelés megkísérlésére igzatják.

Apróságok a külföldről.

A német csapatok kivonulása az Ain, Aube, Cote-d'Or és Jura megyékből foglalkoztatja most legjobban az embereket. A külügyér a kamarának erre vonatkozólag egy Németországgal kötendő szer-ződés tervét terjesztette elő, mely szerint Francia-orosz az elssási munkákat illetőleg tenne néhány engedményt, Németországot magát azonban a nevezett megyék azonnali kiürítésére és az összes elfoglalt sereg számának 50,000 emberrel való leszállítására köteleznék. A kamara a javaslatot megszavazta és a vita valószínűleg ma fog megtartani. A német csapatok kivonulása tehát még a második milliárd lefizetése előtt fog történni, és csak négy osztály maradna a Marne, Meurthe, Hautemarne, Vogesek, Ardennek és Meuse megyékben. Nogenet-sur-Marne környékén különben az ostromzár még mindig igen szigoruan kezeltetik.

A kivonulásra vonatkozólag a Siécle a követ-kezőket írja:

A poroszok kivonulnak országunkból és elyri-szik vagyonunkat, de országunkat a világ előtt beestelenítve hagyják el. Lehetne-e hinni, midőn Páris erődéből kivonulnak, nem csak tulajdon hadi-készleteiket viszik el, mi nagyon természetes, de még olyanokat is visznek magukkal, mi nem az övék? Táblaműveket, ajtókat, vas és öncsoveket és mindent a mire akadnak. Elég jó számunkra és szemek előtt visznek el mindent, mit tőlünk elvet-tek. Többen kérdezik tőlünk, vajjon a szerződés sze-rint szabad-e a poroszoknak így cselekedniök.

A felelet egyszerű és rövid nem!

A vogesi hadsereg működéséről közelebből Bordonne, Garibaldi szárnysegéde irt egy művet. Ebben konstátálja, hogy e sereg vesereségét Gambetta határozatlansága okozta, mert az előnyomulást nem merte elrendelni, és ezért ugy Cambriell tábornok, mint Grévy polgári gyűnök lemondottak. Garibaldit védi azon igazságtalan vád ellen, mintha a jezsuitá-kat önkényesen üzte volna ki. Mert ezt a polgári hatóság után, előleges értesítés és szabad utlevél mellett tette; miután a jezsuiták a szószékéről igzat-tak a garibaldisták ellen, és titkon Svájcra át érte-síték a poroszokat a hadak állásáról.

A porosz katonai hatóság a „Progrés de La Cote d'or”-t harmadikszor függeszti föl. Es az a különös, hogy mindig a választások előtt. Öket ab-ban talál, hogy a nevezett lap azt irta Vilmos császáról, hogy az osztrák császár testvérét Judás-csókkal illette. Párisban pedig a rendőrség a „Grelot” élczlapot kobozta el. Vidéken is van egy tuczet lap

